

Hermanis Paukšs

“ELLES LIELSKUNGA TRĪS ZELTA MATI”

(luga bērniem 2 cēlienos)

DARBOJAS:

JURIS
ANDRIS
PĒTERIS

NELABAIS
MĀRĪTE
ELLES LIELSKUNGS

1.MEITA
2.MEITA
3.MEITA

1. CĒLIENS

1. aina

ISTABA, KURĀ MITINĀS JURIS, ANDRIS UN PĒTERIS. NUPAT VISI TRĪS SAPIĶUŠI PĀRNĀK MĀJĀS NO SKOLAS UN SASVIEŽ SAVAS SOMAS, KUR PAGADĀS.

Juris. Ja tā turpināsies, būs uz ceturto gadu septītajā klasē jāpaliek!

Pēteris. Kā nu kuram. Man – tikai uz otro.

Andris. Bet man – uz trešo...

Pēteris. Andri uz trešo gadu septītajā klasē varbūt, ka vēl atstās, bet Juri uz ceturto – diez vai.

Juris. Te tev nu bija laimīgais skaitlis!

Andris. Kas vainas skaitlim? Septītajā klasē taču mēs visi trīs beidzot satikāties! Vai tad nav pareizi, ka brāļi kopā mācās? Un nebija mūsu vaina, ka vispirms piedzima Juris, pēc gada – es un tad tikai – vēl pēc gada – Pēteris! Tāpēc arī skolā sākām iet mulķīgi – ik pēc gada, katrs par sevi. Septītajā klasē šī nepareizība tika novērsta – vispirms Juris sagaidīja mani, pēc tam mēs abi kopā – Pēteri!

Juris. Andris pareizi runā – brāļiem jāturas kopā!

Andris. Tikai tagad vēl vienu gadu septītajā klasē tupēt nav jēgas. Kopā esam – ko tad vairāk? Jāsaņemam un jāmacās! (Sameklē mācību grāmatu un sāk murmināt tās tekstu.)

Juris. Tev taisnība – jāsaņem un jāmacās! (Arī sameklē grāmatu un sāk murmināt tās tekstu.)

PĒTERIS VIŅIEM PIEVIENOJAS, UN KĀDU LAIKU IR DZIRDAMA TIKAI JUCEKLĪGA MURMINĀŠANA.

Juris. Nē, es nesaprotu, kā teicamnieki spēj visas šīs muļķības sadzīt sev pauros! Man nekas neturas iekšā!

Pēteris. Aizej pie Mārītes un apvaicājies!

Juris. Piever šūplādi, mazais!

Pēteris. Vai tad tu negribi uzzināt, kā teicamnieki visas šīs muļķības pauros sadzen? Mārīte tev paskaidros!

Andris. Mārīte neko neskaidros. Viņai deguns gaisā un mute atveras tikai tad, kad skolotāji ko jautā.

Juris. Jā, smuka meitene, bet tik riebīga, ka bail!

Pēteris. Es jau sen manu, ka viņa tev patīk.

Juris. Piever šūplādi, mazais! Tu pats esi viņā samīlējies!

Pēteris. Ko?! Es – samīlējies?!

Andris. Nebļautieties – es mācos! Man jau arī Mārīte patīk, bet tikai pēc izskata. Pēc rakstura viņa ir gatavā ragana.

Juris. Tev taisnība – ragana kas ragana! Vai tās nav tās labās atzīmes, kas raksturu samaitā? Varbūt, ka mēs nepareizi darām, tagad mācīdamies?

Andris. Nevienam jau mums neliek kļūt par teicamniekiem. Mācīsimies tikai tik daudz, lai nepaliktu vēl uz vienu gadu.

Juris. Tev taisnība. Mācīsimies tikai tik daudz, lai nepaliktu vēl uz vienu gadu.

VISI TRĪS ATKAL MURMINĀ TEKSTUS.

Juris. Nē, bez Nelabā palīdzības tādas muļķības nav iespējams galvā iedabūt!

Pēteris. Nu tad sauc Nelabo palīgā.

Juris. Sauktu. Ja zinātu – kā.

Pēteris. Nu šitā! (Saliek rokas pie mutes un sauc.) U-ū! Nelabais! U-ū!

Andris. Tu tā bļauj, ka es nevaru mācīties!

Pēteris. Tev nemaz nav jāmacās. Tūlīt sasauksim Nelabo, un viņš mums visu ātri sadzīs pauros. (Sauc.) U-ū! Nelabais! U-ū! (Jurim.) Palīdzi taču! Redzi, ka es viens nespēju sasaukt!

Pēteris un Juris. U-ū! Nelabais! U-ū!

Andris. Nē, jūs patiešām gribat uz vēl vienu gadu septītajā klasē palikt!

Pēteris. Ja tu nepalīdzēsi mums Nelabo sasaukt, tad var gadīties, ka paliekam ar!

Andris. Ejiet laukā un bļautieties tur! Varbūt kaimiņi jums palīdzēs Nelabo sasaukt.

Pēteris (sāk skandēt, kā sporta līdzjutējs). Ne-la-bais! Ne-la-bais! Ne-la-bais!...

JURIS VIŅAM PIEVIENOJAS, TAD ARĪ ANDRIS, ATMETIS AR ROKU, DARA LĪDZI BRĀĻIEM. UZRODAS NELABAIS.

Nelabais. Saucāt?

Juris. Nē...

Pēteris. Kas tu tāds esi?

Nelabais. Nelabais.

Andris. Jā... saucām gan... Re, kur – Jurim tavas palīdzības ievajadzējās...

Nelabais. Un kādā lietā?

Juris. Vai tu... patiešām... esi Nelabais?

Nelabais. Kā tad, ka Nelabais!

Pēteris. Bet kā tu to pierādīsi?

Nelabais. Asti redzat?

Brāļi. Redzam...

Nelabais. Ragus redzat?

Brāļi. Redzam...

Nelabais. Ko jums vēl vajag?

Juris. Bet vai tā aste ir īsta?

Andris. Un ragi nav pielīmēti?

Nelabais. Ko jūs te – atsaucāt mani, lai pasmietos?!

Juris. Nē, nē – mēs bez tavas palīdzības šitās muļķības nevaram galvā iedabūt!

Nelabais (apskata mācību grāmatas). Jā – bez manas palīdzības tas jums tiešām neizdosies...

Juris. Nu tad palīdzi taču!

Nelabais. Palīdzēšu. Bet par velti gan ne.

Andris. Tā jau es domāju – šitas dvēseles prasīs!

Nelabais. Par tādiem sīkumiem es dvēseles neprasu.

Juris. Ko tad?

Nelabais. Būs kāds darbiņš ellē jāpadara.

Juris. Nu tas ir nieks!

Nelabais. Līgstam?

Pēteris. Bet kāds darbiņš?

Andris. Mazajam taisnība – tu pa priekšu to darbiņu parādi!

Nelabais. Nu tad nāciet man līdzī uz elli – parādīšu!

Pēteris. Pa, pa – bet, ja nu tas darbiņš mums nebūs pa prātam?

Nelabais. Tad nelīgsim. Varēsīt paši šīs muļķības dzīt savos pauros!

Pēteris. Bet kā mēs no elles pēc tam ārā tiksīm?

Nelabais. Tāpat kā ietiksīt – pats izvedīšu!

Andris. Vīrs un vārds?

Nelabais. Zvēru pie Elles Lielskunga matiem!

Andris. Vai tas ir stiprs zvērests?

Nelabais. Stiprāka nevar būt.

Juris. Tad ejam!

Andris. Man tomēr bailes tišuprāt ellē līst...

Pēteris. Un mēs galu galā, Jurīt, to Nelabo tev vien atsaucām...

Juris. Tad man vienam tagad uz elli būs jāiet? Jūs gan esat labi brāļi! Vai tad nerunājām, ka visiem kopā jāturas?

Nelabais. Ja jūs vēl ilgi te tirgosities, es aizeju! Man nav laika! No visām pasaules malām sauc!

Juris. Nu tad es eju viens!

Andris. Nē, nē – viens neej – es arī nāku!

Pēteris. Labi, labi – neaizmirstiet par mani! Ko jūs, divi muļķi, ellē vieni paši iesāksit?

Juris. Mazais...

Nelabais. Tā ir – trim muļķiem ellē tomēr drošāk!

Juris. Tu piever šūplādi, Nelabais! Laižam!

VISI PROM.

2. aina

NEMĪLĪGS ELLES KAMBARIS. VIDŪ – MILZĪGS KATLS. ZEM TĀ GAILĒ OGLES. KAKTĀ MALKAS BLUĶI, CIRVIS, SKALDĀMAIS BLUĶIS. IENĀK NELABAIS KOPĀ AR BRĀĻIEM.

Nelabais. Raugiet – te nu būtu jums tā darba vieta.

Pēteris. Nekāda glaunā telpa gan nav.

Juris. Bet ko tad tu gribēji – marmora grīdas un spoguļu sienas?

Pēteris. Par ļaunu nenāktu.

Andris. Kā tad – glītākās telpās patīkamāka strādāšana.

Nelabais. Ir arī glītākas telpas, bet tās citām vajadzībām domātas.

Andris. Kādām tad?

Juris. Prasa kā dumjš! Tev taču skaidri pateica – citām!

Nelabais. Labs ir – klausieties savu darbu – tur zem tā katla uguni uzturēt no skolas brīvajā laikā. Re – tagad ogles vien palikušas!

Juris. Un tas ir viss?

Nelabais. Viss.

Juris. Tas nu būtu sākums.

Nelabais. Tad līgstam?

Pēteris. Pa, pa – pa priekšu ļauj pastrādāt! Lai redzam, vai te kur neslēpjas kāds āķis!

Andris. Tiesa kas tiesa – katrs darbs no skata liekas viegls.

Nelabais. Nu tad lūgtum – pastrādājiet! Viens par malkas skaldītāju, otrs par pienesēju, trešais – par kuriķi.

Juris. Es par kuriķi!

Andris. Nu tad es par pienesēju!

Pēteris. Bet es par skaldītāju? Lika pagaidīt!

Nelabais. To lemiet paši. Ja ko vajag – pasauciet! (Prom.)

Juris (Pēterim). Ko tad tu gribētu? Par pienesēju? Tas arī nav nekāds vieglais darbs.

Pēteris. Es gribu par kuriķi!

Juris. Piever šūplādi, mazais! Tur pieredze vajadzīga! Tur es kā vecākais.

Andris. Tiesa kas tiesa – vienmērīgu temperatūru katlā uzturēt – tā nav joka lieta.

Pēteris. Un tāds, kurš trīs gadus vienā klasē sēž, būs tas īstais uzturētājs?

Juris. Es tev teicu – piever šūplādi! Skaidrs, ka trīs gadus vienā klasē sēžot var vairāk samācīties nekā gada laikā ātri cauri izskrejot!

Pēteris. Ja nelaidīsi par kuriķi, es tevi mīkstu pataisišu!

Juris. Panāc tik šurp, lielbniek! (Cinās ar Pēteri un pieveic to.) Nu? Kurš te ir stiprāks, murmulis?

Pēteris. Tu.

Juris. Tāpēc nelecies!

Pēteris. Un kurš darbs vairāk spēka prasa – malkas skaldīšana vai uguns kuršana?

Andris. Zināma lieta, ka skaldīšana.

Pēteris. Un kāpēc tad man kā vājākam tas jādara?

Juris. Tu nu gan esi gudrs, mazais...

Pēteris. Bet gudrākajam jāiet par kuriķi – to jūs paši teicāt!

Juris. Nu neies jau ar tevi te strīdēties, kad darāms darbs gaida! (Pacilā cirvi.)

Andris. Nu? Vai smags?

Juris. Cirvis kā cirvis. Nekāda īpaša smaguma nemana.

Andris. Bet prātīgi gan! Kaut kur kādam āķim ir jābūt. Pamēģini tagad skaldīt!

Juris. Mēģinās ar! (Novieto malkas bluķi uz skaldāmā.)

Andris. Nu? Un malka kāda?

Juris. Bērzs. Laba malka. Sausa. No šitās būs karstums, ka traks! (Skalda.) Un šķīļas arī labi. Nekādas vainas. Atpūta, ne darbiņš! (Skalda.) Nes nu!

Andris (pienes pie katla malku). Met nu zem katla, mazais!

Pēteris. Kāds grabinās.

Andris. Kur tad?

Pēteris. Katlā. Rādās, ka tur kāds ir iekšā.

Juris. Kā tad – kaut kam jau tur jābūt – neies jau par baltu velti bērza malku svilināt!

Pēteris. Man tik gribētos zināt, kas tur īsti cepinās.

Juris. Palūri katlam pār malu, tad redzēsi!

Andris. Labāk nelūri gan, mazais – ka neielec tev acīs!

Juris. Bet kas tad tur tik briesmīgs var būt?

Andris. Zināma lieta – kāds grēcinieks! Zaglis vai slepkava! Vai vēl kas ļaunāks...

Juris. Ei nu ei – kas tad var būt ļaunāks par zagli vai slepkavu? Ja nu vienīgi mūsu skolas direktors.

Andris. Nē, nē, mazais, – kur tik uguni un neskaties, kas tur iekšā!

Pēteris. Nu zini... kaut kā neomulīgi nepazīstamu cilvēku cepināt... Ja redzētu, kas tur ir, un zinātu, ka īsts maīta, tad gan kurtu neatskatīdamies!

Juris. Tu pieklapē pie katla – lai parādās!

Andris (pamūk malā). Bet pats tūlīt mūc nost!

Juris. Jūs gan abi esat bailīgi!

Pēteris. Pats tu esi bailīgs! (Piesit ar pagali pie katla un pamūk nost.)

Andris. Nerādās.

Pēteris. Bet pieklusā. Pirmīt grabinājās, bet tagad sēž klusu.

Juris. Tu jau nu arī – īstais klauvētājs! Tuk, tuk – un viss! Skaties, kā jāklauvē! (Paņem pagali un kārtīgi savālē pa katla sienu, pats metas prom.)

KĀDA GALVA PAZIB VIRS KATLA MALAS UN PAZŪD.

Andris. Vai!...

Pēteris. Bija! Nudien bija!

Juris. Bija, bet kas?

Andris. Kaut kas briesmīgs!

Juris. Kas?

Andris. Nepaguvu saskatīt.

Pēteris. Es arī ne.

Juris. Ko tad jūs – tādi kā... Ejiet tad klauvēt, es skatīšos!

Andris. Es neiešu! Man nemaz negribas zināt, kas tur sēž!

Pēteris (Jurim). Klauvē vien pats – kas dumāks, tas drosmīgāks!

Juris. Piever šūplādi, mazais, citādi pašam ar pagali ieklauvēšu! Un skatieties kā nākas! (Uzmanīgi pieiet pie katla, piedauza, pamūk malā.)

Pēteris. Vairs nerādās.

Juris. Ka tevi Nelabais!

Nelabais (uzrodas). Saucāt?

Juris. Ko?... Nē...

Nelabais. Tad būs man izlicies. (Prom.)

Andris. Tfu, kā nobiedēja!

Pēteris. Piedauzi vēlreiz!

Juris. Ko mēs te māžosimies ar daudzīšanu! (Sauc.) Ei, tu tur – katlā! Pabāzies! Ja ne – tādu uguni pakursim, ka viens divi izcepsies!

VIRS KATLA PARĀDĀS MĀRĪTES GALVA.

Andris. Mārīte!... Nudien Mārīte!...

Pēteris. Mūsu teicamniece!

Juris. Ka tevi Nelabais!

UZRODAS NELABAIS, MĀRĪTES GALVA PAZŪD.

Nelabais. Saucāt?

Juris. Nē, nē – tu atkal būsi pārklausījies!

Nelabais. Man tik bieži negadās pārklausīties. Kas ir – vai tikāt skaidrībā par darbu? Varam līgt?

Andris. Nē, nē – vēl par agru!

Nelabais. Ko tad vēl? Ē – jūs jau, brālīši, vēl nemaz kurināt neesat sākuši! Tad man nāksies no līguma atturēties...

Pēteris. Tu nebrauc tik strauji! Pats zini – katrs sākums grūts!

Nelabais. Tiešām nesaprotu, kas te tik grūts? Ja pēc desmit minūtēm uguns rūkdama neskries, tad taisieties atpakaļ, no kurienes nākuši!

Juris. Nu pēc desmit minūtēm tev te visa elle zilās liesmās svils!

Nelabais. Pārspīlēt nevajag. Kad būsit iekūruši – pasauciet! (Prom.)

Juris. Ka tevi...

Andris un Pēteris. Klusu!

Juris. ... kociņš...

Andris. Mārīt! Mārīt! Pabāzies! Nelabais aizgāja!

VIRS KATLA ATKAL PARĀDĀS MĀRĪTES GALVA.

Juris. Kā tad tu, Mārīt, šitanī te katlā gadījies?

Pēteris. Tev taču bija jābūt mājās pie mammas!

Mārīte. Vai, brālīši mīlie... jūs jau nemaz nezināt... Man taču ar Nelabo līgums noslēgts... Viņš man palīdz mācīties, bet par to no skolas brīvajā laikā man šai te katlā jācepinās...

Pēteris. Vai dzirdat, cik mīli viņa ar mums tagad runā? Ne tā kā klasē – “Atšujieties no manis, slaisti!”

Andris. Vai tad tu nesaproti, ka tas ir Nelabais, kas klasē ar viņas muti runā?

Pēteris. Un te – elles katlā – eņģeļu koris dzied?

Andris. Kā tad tu, Mārīt, tā varēji – ar Nelabo līgumu noslēgt?!

Pēteris. Mēs gan tā nedarītu!

Juris. Piever šūplādi, mazais!

Mārīte. Es pati nesaprotu, kā tas gadījās... Mamma solīja, ka nopirkšot divriteni, ja es būšu teicamniece... Es centos, centos... bet nekas nesanāca... Un tad nez no kurienes uzradās Nelabais... un man tik ļoti gribējās divriteni... Bet tagad tik un tā neiznāk laika ar to pabraukāties – visu pēcpusdienu elles katlā jācepinās...

Andris. Ak nabaga meitene!...

Pēteris. Manuprāt, visas teicamnieces vajadzētu elles katlos satupināt – te viņas uzreiz kā eņģeļi kļūst!

Juris. Piever šūplādi, mazais! Katram dzīvē var paslīdēt kāja. Neiesim taču mēs savu klasesbiedreni cepināt!

Andris. Mēs tevi izglābsim, Mārīt!

Pēteris. Kā tad tu to izdarīsi, ja pēc desmit minūtēm Nelabais nāks mūs pārbaudīt un, ja Mārīte necepsies čurkstēdama, tad aiztrieks mūs atpakaļ, no kurienes esam nākuši!

Juris. Tur nav ko runāt – mums ir jārikojas ātri!

Pēteris. Un kā tad tu domā rīkoties?

Mārīte. Ir tikai viena iespēja – ielavīties paša Elles Lielskunga kambarī un izplūkt viņam no galvas trīs zelta matus, kas tur aug –, tad visi līgumi ar Nelabo zaudē spēku.

Pēteris. Izplūkt Elles Lielskungam no paura trīs matus? Kaut ko vieglāku grūti pat iedomāties!

Juris. Piever šūplādi, mazais! Mums tas ir jāizdara!

Andris. Pie tam ātri – iekams Nelabais vēl nav uzradies!

Pēteris. Bet varbūt, ka Mārīte nemaz negrib lauzt līgumu ar Nelabo? Tad taču viņa nebūs vairs teicamniece!

Andris. Kā ir, Mārīt?

Mārīte. Ak... ja man vairs nebūtu šai katlā jācepinās... nudien – kaut Nelabajam tūlīt savu riteni atdāvinātu!

Juris. Tad nav ko vairs runāt – ejam!

Andris. Bet tu, Mārīt, kaut ko izdomā, lai Nelabo aizkavētu, ja tas pēkšņi uzrodas!

Pēteris. Ejam ar – jāredz, kā tas Elles Lielskungs īsti izskatās!

BRĀĻI PROM, MĀRĪTE NOZŪD KATLĀ.

3. aina

ELES LIELSKUNGA KAMBARIS. ELLES LIELSKUNGS SĒŽ SAVĀ TRONĪ.
TURPAT APKĀRT APMETUŠĀS TRĪS VIŅA MEITAS.

Lielskungs. Nez, kur tas Nelabais atkal aizķēries, ka nerādās? (Nožāvājas.)

1.Meita. Vai mēs zinām...

2.Meita. Viņam jau darīšanas visās pasaules malās...

3.Meita. Kādās tur pasaules malās! Pēdējā laikā viņš ap Mārītes katlu vien grozās!
Būs samilējies!

VIŅAS MĀSAS SMEJAS.

Lielskungs. Un kas tev tur? Gribēji, lai viņš samīlas tevī?

3.Meita. Fui!

2.Meita. Kāpēc tad fui? Vai tad Nelabais nav brašs puika?

1.Meita. Skaidrs, ka ir! Es, piemēram, labprāt viņu precēšu, kad izaugšu liela.

2.Meita. Tikai nevar zināt, vai viņš gribēs precēt tevi!

1.Meita. Tētiņš ir Elles Lielskungs! Nelabajam būs jāklausa, ja es gribēšu viņu precēt!
Vai nav tiesa, tētiņ?

Lielskungs. Kaut ko jau izdomāsim. Labāku znotu par Nelabo es nespēju pat iedomāties.

1.Meita. Nu, lūk!

2.Meita. Bet es arī gribu precēt Nelabo, kad izaugšu liela!

3.Meita. Un es arī!

2.Meita. Bet tu taču teici fui!

3.Meita. To es tāpat... kamēr neesmu vēl precību gados...

Lielskungs. Tā nav slikta doma... (Nožāvājas.) Saderināšu jau tagad Nelabo ar kādu no jums...

Meitas. Ar kuru?

Lielskungs. Ar to, kuru viņš pats izvēlēsies... (Nožāvājas.) Bet tagad es nosnaudīšos...
 (Nožāvājas.) Pa dienu tā piekūstu, ka vakarā acis pašas veras ciet...
 (Nožāvājas.) Jūs tikmēr skatieties, lai kas nenotiek...
 Meitas. Saldu dusu, tētiņ!
 Lielskungs. Tencinu... (Nožāvājas un aizmieg.)

VISAPKĀRT SATUMST.

1.Meita (nožāvājas). Šausmas... Kā tētiņš aizmieg, tā tūdaļ kļūst tumšs... (Nožāvājas.)
 Un, kā kļūst tumšs, tā man arī uzmācas miegs...
 2.,3.Meitas (nožāvājas). Mums tāpat...
 1.Meita. Ziniet... darīsim tā – gulēsim pārmaiņus – vispirms es... tad jūs pa kārtai...
 (Nožāvājas.)
 2.,3.Meitas (žāvādamās). Labi...
 1.Meita (žāvādamās). Ļoti labi... (Aizmieg.)
 2.Meita (nožāvājas). Darīsim tā... es arī tagad pagulēšu... (Nožāvājas.) Tu tikmēr
 skaties, lai kas nenotiek... (Nožāvājas.) Pēc tam mainīsimies... (Nožāvājas.)
 Labi?... (Aizmieg.)
 3.Meita (žāvādamās). Labi... ļoti labi... (Aizmieg.)

UZNĀK BRĀĻI.

Andris. Tā – vēl viens kambaris...
 Juris. Tumšs kā buļļa vēderā.
 Andris. Būsim pašā elles viducī iekļuvuši...
 Juris. Tev jau katrs nākamais kambaris kā elles viducis liekas. Bet aiz katra izrādās,
 ka ir atkal kāds – vēl lielākā dziļumā...
 Andris. Nez, cik dziļi mēs jau varētu būt?
 Pēteris. Zemes vidum cauri jau esam izgājuši – tagad pamazām virzāmies uz
 Amerikas pusi.
 Juris. Piever šūplādi, mazais! Labāk uzrauj kādu sērkociņu, lai varam ko saskatīt!

PĒTERIS UZRAUJ SĒRKOCIŅU.

Andris. O, kas par zāli!...
 Juris. Jā, rādās, ka te varētu gan arī pats Elles Lielskungs mitināties...
 Andris. Ka tik neuznāk un neapgriež mums kaklus!
 Pēteris. Ja apgriezīs, tad skatīsimies uz otru pusi – uz papēžiem.
 Andris. Brāļi mīlie! Tur kāds ir...
 Juris. Kur tad?
 Andris. Tur tai krēslā!...
 Juris. Patiešām... rādās, ka tur kāds sēdētu...
 Pēteris. Nevis sēž, bet atzvēlies snauž!

Juris. Labi gan, ka nav nomodā... Rādās, ka būsim pie mērķa... Kas cits tas varētu būt, ja ne Elles Lielskungs?

Andris. Nudien – Elles Lielskungs! Mūkam prom, kamēr vēl kauliņi veseli!

Juris. Vai tu prātīgs! Tieši viņu jau mēs nācām meklēt! Re, kur zelta mati pakausī spīguļo! Metamies tik klāt un plūcam ārā!

Andris. Šitā pat?... Uz līdzenas vietas?

Pēteris (paklūp). Nu nekāda līdzenā šī vieta gan nav...

1.Meita (pret kuru Pēteris paklūpis). Ei!... Kas ir?... Vai tētiņš mostas?... (Ieklausās.)
Nē, viss klusu... (Guļ tālāk.)

Andris. Kas tas bija?

Pēteris. Nezinu. Nepaguvu iepazīties. Uzreiz aizmiga.

Juris. Tu jau, mazais, kā tāds lācis – kāp taisni virsū! Apkārt nevari apiet? (Paklūp pret 3.Meitu.) Ka tevi Nelabais!

3.MEITA UZTRŪKSTAS, BRĀĻI NOSLĒPJAS, UZSKRIEN NELABAIS.

3.Meita. Kas?... Ko?... Vai tētiņš mostas?...

Nelabais. Kas mani sauca?

3.Meita. Nevienš... Te visi guļ... Bet es skatos, lai kas nenotiek...

Nelabais. Nu skaties, skaties! (Prom.)

3.Meita (paskatās visapkārt). Visi guļ – tā tad viss kārtībā, un es arī varu gulēt...
(Nožāvājas un aizmieg.)

Pēteris. Nu, lielais? Ko virini savu šūplādi nevietā?

Juris. Vai es vainīgs, ka visādas raganas pa kājām mētājas! Labi – plūcam tos matus un mūkam, kamēr neesam vēl visu elli kājās sacēluši!

Andris. Ne tik strauji, brālīt, ne tik strauji!

Juris. Ko tad tu gribēji? Papriekš labdienu padot un par veselību apvaicāties?
Metamies tik klāt, pirms šis vēl ir pamodies, un ravējam to zeltu ārā!

Pēteris. Ka tik šis jau pēc pirmā mata tev kājas neizravē!

Andris. Re, kur viņam divi dzeramā trauki stāv – viens pa labai rokai, otrs – pa kreisai!

Juris. Un kas tad ir?

Andris. Vai tad tu neatceries, ka visādiem mošķiem divu veidu dzērieni pa rokai vienmēr stāv – viens spēkam, otrs – nespēkam?

Juris. Varbūt, ka atceros. Un kurš tad ir spēkam, kurš – nespēkam?

Andris. Tas, kurš pa kreisi stāv... ir spēkam... bet pa labi...

Pēteris. Arī spēkam.

Juris. Pievaldi šūplādi, mazais! Netraucē bračkam domāt! Lai mēģina atcerēties!

Andris. Pa labi vajadzētu būt nespēkam...

Pēteris. Bet varbūt otrādi?

Andris. Varbūt otrādi... Īsti drošs es neesmu...

Pēteris. Bet varbūt vienā – šnabis, bet otrā – alus pagīrām?

Juris. Vai tu vienreiz pievērsi to šūplādi? Vajag noprovēt no abiem, un tad redzēs!

Pēteris. Tad ej un noprovē!

Juris. Kas man – noprovēšu ar!

Andris. Tikai uzmanīgi gan, brālīt!

Juris. Nemāci mani! Pats dabūsi noprovēt! (Padzeras no kreisā.) Nē, ne šņabis, ne alus tas nav... (Nokrīt.)

Andris. Kas tev?

Juris. Tāds slābums uznāca... Kājas nemaz vairs neklausā... Pavisam mīksta...

Andris. Būsi no nespēka iedzēris. (Pasniedz Jurim otru trauku.) Še, iedzer no šitā!

JURIS IEDZER.

Andris. Nu kā?

Pēteris. Tūlīt galus atdos.

Juris. Oho!... Tāds spēks kaulos ielīst!... (Pieceļas.) Nu varētu visu elli kājām gaisā apgriezt!

Pēteris. Tā gan labāk nedari – pats krizdams pret griestiem apdauzīsies!

Juris. Piever šūplādi, mazais – es eju Elles Lielskungam pakausi ravēt!

Andris. Paga! Vispirms samainām traukus vietām!

Juris. Jā – tā ir doma! (Samaina vietām traukus, tad pieķeras vienam matam.) Bet stingri gan ieaudzis...

Andris. Tad padzer vēl no spēka trauka!

Juris. Tā būs jādara. (Ierauj malku un noslīgst zemē.)

Andris. Kas tev notika?

Juris. Atkal nespēks uznāca...

Andris. Nu ja – tu taču no nespēka iedzēri! Tikko pats traukus vietām samainīji! Iedzer tagad atkal ātri no spēka!

Pēteris. Tā viņš drīz vien abus traukus izlaks, bet labuma nebūs nekāda!

Juris. Piever šūplādi, mazais... (Padzeras no Andra pasniegtā trauka un pieceļas.) Jā, nu ir atkal spēks plūkt! (Izrauj Elles Lielskungam vienu zelta matu.)

Lielskungs (mozdamies iebrēcas). Ka tevi Nelabais!

LĪDZ AR ELLES LIELSKUNGA PAMOŠANOS KĻŪST GAIŠS, BRĀĻI NOSLĒPJAS, MEITAS PIELEC KĀJĀS, UZSKRIEN NELABAIS.

Nelabais. Saucāt?

Lielskungs. Nē... Varbūt pa sapņiem...

1.Meita. Jā, jā – pa sapņiem! Vai tētiņam kas slikts rādījās?

Lielskungs. Jā... rādījās, ka zibens starp acīm būtu iespēris... (Tausta.)

2.Meita. Punu neredz.

3.Meita. Kur tad šis radīsies, ja pa sapņiem iespēra?

Nelabais. Tad es varu iet?

Lielskungs. Jā – ej, ej...

NELABAIS PROM.

1.Meita. Bet, tētiņ!

Lielskungs. Ko, tētiņ?

2.Meita. Kā tad ar to saderināšanos?

3.Meita. Jā, varēji jau nu gan pie reizes parunāt...

Lielskungs. Ak tā... Par to nākamreiz... (Nožāvājas.) Jāizguļas kā nākas... pirms tādas nopietnas sarunas... (Nožāvājas un aizmieg.)

DZIELST GAISMA.

1.Meita (nožāvājas). Es arī nosnaudīšos... (Aizmieg.)

2.Meita (nožāvājas). Es arī... (Aizmieg.)

3.Meita (nožāvājas). Es tāpat... (Aizmieg.)

Juris. Tu redzējies, ko!

Andris. Gatavie brīnumi! Tas Elles Lielskungs, izrādās, ir mūsu skolas direktors!

Pēteris. Kas tur par brīnumiem? Man jau sen tādas aizdomas radās. No elles darbiem brīvajā laikā piehalturē bērnus skolā spīdzinādams!

Andris. Un tās trīs raganas taču ir viņa meitas!

Juris. Kā tad – dumas kā zābaki, bet mazāk par astoņi nekad nesaņem!

Pēteris. Beidz sūkstīties! Rauj matus!

Juris. Kad zinu, ka tas ir pašu direktors, uzreiz lustīgāka plūkšana! (Parauj matu.) Nenāk... Būs vēl no tās spēka dziras jāieraui!

Andris. Pag! Man arī gribas pamēģināt!

Juris. Kur tad tu, uzmanīgais, tik drošs esi kļuvis? Nu mēģini ar – vai man žēl – tik iekamp tā pamatīgāk... un mūc uzreiz sānis!

Pēteris. Tik nesajauc blōdas!

Andris. Pag – kura nu bija?

Juris. Nu šitā – kur mazāk atlicis!

Andris. Pag – iesākumā stiprums stāvēja pa labi, bet nestiprums – pa kreisi... Nu vajadzētu būt otrādi...

Pēteris. Tik tu no Elles Lielskunga puses skaties, nevis no savējās!

Andris. Tev taisnība – no Elles Lielskunga puses... (Iedzer.)

Juris. Nu? Ir īstais?

Andris. Jā! Spēks nāk vilņiem vien – pats uz āru laužas!

Juris. Tad plūc matu un mūkam malā!

ANDRIS IZRAUJ ELLES LIELSKUNGAM MATU UN KOPĀ AR BRĀĻIEM NOSLĒPJAS.

Lielskungs (pamostas bļaudams). Ka tevi Nelabais!...

ATKAL KĻŪST GAIŠS, MEITAS UZRAUJAS NO MIEGA. UZSKRIEN NELABAIS.

Nelabais. Saucāt?

Lielskungs. Nē... Ja nu vienīgi... atkal... pa sapņiem...

1.Meita. Jā, jā – sauci Nelabo kā traks pa sapņiem! Kas tad nu atkal parādījās?

Lielskungs. Sapņoju, ka man ar lielgabalu starp acīm trāpa...

Meitas. Šausmas...

Nelabais. Vai varu iet?

Meitas. Tētiņ!!!

Lielskungs. Ko?... Ak jā... Pareizi... (Nelabajam.) Pagaidi! Neskrien vēl. Es jau sen tev gribēju sacīt – tu tāds ziķerīgs puika esi... Došu tev kādu no savām meitām par sievu!

Nelabais. Jūsu meitām vēl tā kā par agru precēties... Un arī es vēl labprāt mazliet vecpuišī padzīvotu...

Lielskungs. Nu ne jau uzreiz! Lai skolu ar izcilību nobeidz... un tad. Bet līgumu jau tagad varam noslēgt. Kura no visām trim tev vislabāk patīk?

Meitas. Kura?

Nelabais. Man gan tā Mārīte dikti patīk...

Meitas. Ā!...

Lielskungs. Kāda vēl Mārīte?!

Nelabais. Nu... arī no jūsu skolas... Tā, kura trīspadsmit stāvus augstāk katlā cepinās...

Lielskungs. Ak tā?... Neatceros... Ved tad viņu šurp – noklaušināsim – vai nav par domu Nelabajam.

Nelabais. Tūlīt vedu! (Prom.)

1.Meita. Aizdrāzās kā plēsts...

2.Meita. Atteikties no Elles Lielskunga meitām! Kaut kādas Mārītes dēļ! Tādu nekrietnību taču nedrīkst pieļaut!

Lielskungs. Nepieļausim! Nozūmēsim to Mārīti, un tad nelabajam nekas cits neatliks, kā izvēlēties kādu no jums!

MEITAS PLAUKŠĶINA UN LĒKĀ.

3.Meita. Ak, tētiņ! Cik tu esi gudrs!

Lielskungs. Bet ko tu domāji! Ne jau katram trīs zelta mati pakausī aug! (Pārbrauc ar roku pār matiem.) Ē!... (Tausta.) Viens?... Tikai viens?...

1.Meita. Tikai viens?

Lielskungs. Nāc ātri, izskaiti, cik man zelta matu!

1.Meita. Viens!... Viens...

Lielskungs. Viens?

1.Meita. Viens...

Lielskungs. Tikai viens?!

2.,3.Meitas (pienākušas tuvāk). Tikai viens...

Lielskungs. Un vairāk nav?

Meitas. Vairāk nav...

Lielskungs. Kur ir?... Kur palika?!... Kur vēl divi zelta mati?!

MEITAS METAS RĀPUS MEKLĒT.

Pēteris (klusu brāļiem). Lavieties uz izejas pusi!

Andris. Bet trešais mats?

Pēteris. To es nokārtošu... (Lavās pie troņa.)

Andris. Vai tu prātīgs?!

Juris. Piever šūplādi!... Un lavāties uz izeju!... Viss ir pareizi – trešais mats ir Pētera – lai pats izrauj! Būs katram pa matam...

JURIS UN ANDRIS AIZLAVĀS LĪDZ IZEJAI, PĒTERIS – LĪDZ TRONIM, KUR SLEPUS IZDZER TRUKU AR STIPRUMA ZĀLĒM UN IZRAUJ ELLES LIELSKUNGAM PĒDĒJO MATU.

Lielskungs. Au!... Ka tevi...

PĒTERIS AIZSPIEŽ LIELSKUNGAM MUTI.

Meitas. Kur?

PĒTERIS ATLAIŽ LIELSKUNGU UN NEMANĪTS AIZMŪK KOPĀ AR BRĀĻIEM.

Meitas. Vai atradās?

Lielskungs. Laupīšana! Gaišā pusnakts laikā! Kur manas stipruma zāles?!

1.Meita (pasniedz trauku). Lūdzu, tētiņ!

Lielskungs (ierauj malku). Uz priekšu! (Atkrīt tronī.) Nodevība... Tās ir... nestipruma zāles...

1.Meita. Nevar būt! (Nogaršo un lēni noslīd zemē.) Patiešām...

2.,3.Meitas (arī pagaršo un noslīd). Patiešām...

Lielskungs. To otru... Padodiet otru trauku...

1.Meita (sagrābsta otru trauku un ieskatās tajā). Bet, tētiņ... tas ir... tukšs...

Lielskungs. Skrieniet... ņemiet... atņemiet... (Rāpo uz izeju.)

Meitas (seko tēva paraugam). Skrienam... ņeram... atņemam...

2. CĒLIENS

4. aina

KAMBARIS AR MĀRĪTES KATLU. IESKRIEN NELABAIS.

Nelabais. Mārīt!... Ei, Mārīt! (Piedauza pie katla.)

Mārīte (pabāžas no katla). Es esmu te.

Nelabais (aptvēris, ka kaut kas nav kārtībā). Tu viena?

Mārīte. Protams, ka viena! Vai tad šis katls ir paredzēts vairākām personām?

Nelabais. Ne jau par katlu es runāju! Kur tie sasodītie brāļi?!

Mārīte. Man nav brāļu... Es savai māmiņai esmu viena pati...

Nelabais. Ne jau par taviem brāļiem es runāju! Kur tie sasodīties slaisti, kuriem vajadzēja te kurināt?!

Mārīte (paskatās apkārt). Nē... izņemot mūs abus... nekādu citu slaistu te nav...

Nelabais. Pats redzu, ka nav! Nu nekas – gan viņi man dabūs...

Mārīte. Vai tu kādam grasies ko dāvināt?

Nelabais. Tas uz tevi neattiecas. Kāp tagad žigli ārā no katla un nāc man līdzi!

Mārīte. Uz kurieni?! Man pēc līguma ir jācepinās katlā, nevis jāvazājas nez kur apkārt!

Nelabais. Neizrunājies! Elles Lielskungs aicina! Grib tavu zināšanu līmeni pārbaudīt! Varbūt, ka atlaidīs to cepināšanos!

Mārīte. Elles Lielskungs?

Nelabais. Jā, jā – pats Elles Lielskungs! Nāc veicīgāk!

Mārīte. Vai ar visu katlu?

Nelabais. Nē taču! Kur tu uz reizi tik neaptēsta kļuvusi?! Lien ārā no katla un nāc man līdzi!

Mārīte. Bet es nevaru izlīst...

Nelabais. Kā – nevari izlīst?! Visu laiku varēji un nu pēkšņi nevari?

Mārīte. Man laikam sāp kāja...

Nelabais. Ko nozīmē – laikam?

Mārīte. Nu tā – laiku pa laikam... Te sāp, te nesāp... Kad stāvu mierīgi, tad nesāp... kā gribu izlīst, tā sāp... Jā, un vēl man sāp vēders... Jā, un galva arī sāp... Te vēders, te galva... te vēders, te galva... Kā gribu izlīst, tā sāp vēders... kā gribu palikt, tā sāk sāpēt galva...

Nelabais. Nerunā muļķības, Mārīt! Un tūlīt lien laukā no katla!... Vai arī... vai arī...

UZSTEIDZAS BRĀĻI.

Juris. Lien droši, Mārīt! Viss ir kārtībā!

Nelabais. Ko tas nozīmē?!... Un kur jūs vazājaties darba laikā?!

Juris. Tas nozīmē, ka nekādus līgumus mēs ar tevi neslēgsim!

BRĀĻI PALĪDZ MĀRĪTEI IZRĀPTIES NO KATLA.

Nelabais. Neslēgsit?... Nu manis pēc neslēdziet ar!

Mārīte. Paldies jums!

Nelabais. Jā, jā – sirsnīgi pateicamies, ka palīdzējāt meitenei izklūt no katla, un ejiet, no kurienes nākuši! (Satver Mārīti aiz rokas.) Laižam!

Brāļi (sagrābj Mārīti aiz otras rokas). Uz kurieni?!

Nelabais. Kas jums par daļu! Ejam, Mārīt! (Velk viņu aiz rokas.)

Brāļi. Nekur viņa neies! (Velk Mārīti aiz otras rokas.)

Mārīte. Ai!... Nepārplēsiet mani!...

Juris. Laid vaļā meiteni!

Nelabais. Kas vēl nebūs! Paši laidiet vaļā!

Mārīte (Nelabajam). Laid vaļā, ķēms! Es nekur ar tevi neiešu!

Nelabais. Ko?!... Neaizmirsti, ka tev ir līgums!

Pēteris (parāda zelta matu). Te ir tavs līgums!

Juris (parāda zelta matu). Te ir tavs līgums!

Andris (parāda zelta matu). Te ir tavs līgums!

Nelabais. Kur jūs tos dabūjāt?!

Pēteris. Kas tev par daļu! Kur dabūjām, tur vairs nav!

Nelabais. Tūlīt ejiet un iespraudiet atpakaļ!

Juris. To tu gribēji gan, bračīņ! Bet lika pagaidīt! (Kopā ar brāļiem sagrābj Nelabo.)

Un tagad esi tik laipns – pavadi mūs visus četrus līdz virszemei!

Nelabais. Oh!... Oh!... Oh!... Ļoti varonīgi esat kļuvuši! Vai tad labas atzīmes nemaz vairs negribas?

Mārīte. Paldies! Man pietiek tavas skolas!

Andris. Un mums arī!

Nelabais. Tad atrodiēt paši ceļu uz virszemi, ja esat tik gudri!

Juris. Bračīņ! Tu zvērēji pie šiem te trim zelta matiem, ka aizvedīsi mūs atpakaļ, ja nebūsim ar mieru līgumu slēgt!

Nelabais. Šis zvērēsts ir spēkā tikai tagad, ja mati atrodas uz Elles Lielskunga pakauša! Tāpat kā visi citi elles līgumi! Tāpēc ejiet un iespraudiet tos atpakaļ, tad runāsim par pārējo!

Juris. Mēs tevi mezglā sasiesim!

Nelabais. Sieniet! Tas jums nepalīdzēs izkļūt virszemē!

Pēteris. Bet kā būtu brāliši, ja mēs viņu tai katlā pacepinātu?

Juris. Aiziet! (Kopā ar brāļiem ieceļ Nelabo katlā.)

Nelabais. Nevedīšu! Tik un tā nevedīšu! Atdodiet zelta matus, tad aizvedīšu!

Andris. Kā tad – un visi līgumi uzreiz spēkā atkal stāsies!

Nelabais. Es esmu ar mieru atteikties no visiem līgumiem! Tikai atdodiet Elles Lielskunga matus!

Juris. Neviena tev nekādus matus neatdos! Mazais – kur!

Nelabais. Pagaidiet!

Juris. Pagaidi – viņš ir apdomājies!

Nelabais. Dodiet man divus matus, viens paliek jums, un ejam! Sarunāts?

Juris. Tev jau teica, ka nekādus matus tu nedabūsi!

Nelabais. Nu tad klistiet pa elli, kamēr nelabi paliek!

Juris. Mazais, kur!

Nelabais. Nē! Pagaidiet!

Juris. Pagaidi, mazais! Liekas, ka viņš ir apdomājies.

Nelabais. Lai notiek – divi zelta mati jums, viens – man, un ejam!

Juris. Mazais! Kur!

Nelabais. Pagaidiet!!!

Juris. Pagaidi! Cerēsim, ka beidzot viņš tomēr būs apdomājies un sapratis, ka ar mums joki mazi!

Nelabais. Nu padomājiet paši – ja es jūs neizvedīšu virszemē...

Pēteris. Tad mēs tevi izcepsim un apēdīsim – am!

Nelabais. Vai tiešām jūs gribat mūžību klīst pa elli, kamēr reiz tik un tā jums kāds tos zelta matus atņems!

Juris. Neatņems. Mēs esam stipruma zāles sadzērušies!

Nelabais. Nepriecājieties! To iedarbība drīz beigsies!

Juris. Tad kur, mazais, kamēr stipruma zāļu iedarbība vēl nav beigusies!

PĒTERIS PIEMET PAGALES OGLĒM, UZPŪŠ, IZŠAUJAS LIESMAS.

Nelabais. Ai!... Nē! Nē!... Izvedišu!... Izvedišu!...

Andris. Te nu bija tava dūša! Bet, kad Mārīti liki cepināt, tad nebija nekas, ko?

Nelabais. Turi muti! Viņa pati gribēja! Bet es negribu!

Mārīte. Nav tiesa – tu mani apmuļķoji!

Juris. Par to šobrīd nav runa. Ceļam to krāmu ārā!

Nelabais. Pats tu esi krāms! (Tiek izcelts no katla.)

Juris. Piever šūplādi un ejam!

Dzirdami vārgi saucieni. Nelabais... Nelabais...

Nelabais. Dzirdat? Mani sauc!

Juris. Tāpēc pasteidzies, lai ātrāk tiktu atpakaļ!

BRĀĻI AR NELABO UN MĀRĪTI PROM. UZRĀPO ELLES LIELSKUNGS AR MEITĀM.

Lielskungs. Nelabais!... (Pakrīt.)

Meitas. Nelabais!... (Pakrīt.)

Lielskungs. Aizmuka...

1.Meita. Aizmuka...

2.Meita. Aizmuka...

3.Meita. Patiešām aizmuka...

ATGRIEŽAS NELABAIS.

Nelabais. Tā! Jūsu gulēšanas dēļ pagalam gan zelta mati, gan Mārīte!

3.Meita. Bet tas taču labi!

Pārējie. Labi?!...

3.Meita. Kā tad... Ja Mārīte pagalam, tad taču Nelabais precēs kādu no mums...

NELABAIS SAŠŪPOJAS UN NOKRĪT.

5. aina

BRĀĻI SAPIĶUŠI PĀRNĀK MĀJĀS NO SKOLAS UN SASVIEŽ SAVAS SOMAS KUR KURĀIS.

Juris. Nu kur te ir taisnība, mīļie! Tu, cilvēks, mācies, mācies kā traks, bet saņem kārtējos **stabus** un tiec iztriekts laukā no klases!

Andris. Kur tad tu mācījies kā traks?

Juris. Nu vakar taču!

Andris. Ellē, vai?

Juris. Ellē?... Nē, ellē, protams, ne... Tur bija svarīgāki darbi veicami. Bet pirms tam!

Pēteris. Ko pirms tam? Pirms tam mēs knapi dabūjām sākt, kad tu jau pēc Nelabā vaidēji.

Andris. Kuš! Nepiesauciet viņu! Atskries vēl!

Juris. Lai tik nāk! Es viņam parādīšu, kur pingvīniem kājas dīgst!

Andris. Neplāties! Stipruma zāles jau sen izgājušas. Un nav ko nožēlot! Mēs taču Mārīti izglābām! Un tas, vai ziniet, ir veselas **stabu** rindas vērts! Vai tad es nesaņēmu trīs stabus? Un arī mani iztrieca! Bet es taču nesūdzos! Un pēdējā iespēja taču mums ir! Direktors pats teica – dodu jums laiku līdz rītdienai!

Juris. Tas pekles izdzimtenis taču ņirgājās par mums! Līdz rītam sagatavoties atbildēt uz visiem priekšmetiem? Turklāt – komisijas priekšā! Vecais ķēms grib atriebties par saviem zelta matiem!

Andris. Viņš vienkārši cer tos dabūt atpakaļ. Gaida, kad mēs lūgsimies, lai varētu uzstādīt noteikumus.

Juris. Lai gaida ar maisu! (Sameklē grāmatu.)

Andris. Tev taisnība – jāmācās kā trakiem, bet matus atdot nedrīkst! Tad viņam atkal ir vara rokās. (Sameklē grāmatu.)

Pēteris. Es gan nemācīšos. Spraudīšu zelta matu pakausī un iešu pats par Elles Lielskungu! (Iesprauž sev zelta matu matos.)

Juris. Nekļūsti dumjš, mazais! (Murmina tekstus no grāmatas.)

Pēteris. Brālīši mīļie!

Andris. Neklaigā, mazais! Tu traucē mācīties...

Pēteris. Brālīši mīļie!!!

Juris. Tev teica – piever šūplādi!

Pēteris. Jums pašiem tūlīt šūplādes atvērsies!

Brāļi. Nu, nu?

Pēteris. Man tagad brīnumaina gudrība galvā ir radusies! (Nocītē kādu gabalu no mācību grāmatas.) Nu? Vai tā tur nebija rakstīts?

Juris. Kā tas atlaiž...

Pēteris (paķer grāmatu, skatās). Jā – tā! Uz mata tā! Un visu tālāko es arī zinu! Brālīši mīļie! Es jūtu, ka man tās visas grāmatu gudrības ar vienu rāvienu ir galvā!

Andris. Patiešām?

Juris. Viņš taču fleitē! Ko klausies, žaunu atkāris, tai stabulēšanā?

Pēteris. Tu piever šūplādi, lielais! Un paņem kādu grāmatu, lai pats par savu dumību varētu pārliecināties! Nu! Ķer kaut vai šo! (Pasviež Jurim grāmatu.) Un tagad klausies! (Citē.) Vai nav tā?

Juris. Ir gan tā...

Andris (kurš pēc savas grāmatas arī ir sekojis). Bet uz mata tā!... Kā tu to dabūji gatavu, mazais?

Pēteris. Ā, re! Uzmini nu!

Juris. Jā, tur slēpjas kāds āķis...

Andris. Nevis āķis tur slēpjas, bet mats, kā man liekas. Vai ne, mazais?

Juris. Zelta mats?

Andris. Kā tad! Pēteris taču visu laiku bija tikpat dumjš kā mēs abi...

Pēteris. Tik dumjš ne!

Andris. ... bet iesprauda sev to zelta matu galvā – un, še tev – gatavais profesors!

Pēteris. Tā ir. Bet vajag taču būt gudrai galvai, lai izdomātu šo te nieciņu sev matos iespraut!

Juris. Pag – tad jau jāsprauž man arī! (Iesprauž sev matos zelta matu.)

Andris. Bet kur tad ir manējais?... (Meklē pa kabatām.)

Juris. Nudien!... Nudien gudrāks kļūstu!... Visu zinu, visu saprotu, visu atceros!... (Citē mācību grāmatu.) Tu paskaties, mazais – vai ir tā, kā es saku!

Pēteris. Kas man tur ko skatīties! Man visas grāmatas pašam galvā! Viss, ko tu sacīji, saskan uz mata!

Juris. Nu tik ir svētki Romā! Nu tik ir svētki! Nu tik, brālīši mīlie!...

Andris (atradis savu zelta matu). Ā, redz, kur ir manējais! (Sprauž matos.)

Juris. Nu? Kāda jušana?

Andris. Pagaidām vēl neko nemana...

Juris. Tad jau būsi tik glups, ka nekādi elles brīnumi nelīdzēs...

Andris. Manu!... Nudien manu!... Zinu!... Viss kā acu priekšā stāv!... Un viss tik skaidrs un saprotams!

Pēteris. Tāpēc jau mūsu direktors bija tik gudrs, ka zelta matus pakausī nēsāja! Nez, kā šim tagad ar domāšanu veiksies...

Juris. Skaidra lieta – paliks par pēdējo glupiķi!

Andris. Glupiķis skolai par direktoru? Vai jums prāts!

Juris. Tad jau šo drīz vien nometīs. Tā viņam vajag! Vecais elles prauls!

Andris. Klusāk! Atskries vēl!

Juris. Tfu, tfu, tfu!

PIE DURVĪM KLAUVĒ.

Andris. Tā!... Piesauci...

Juris. Es taču neteicu – Elles Lielskungs...

Andris. Šūplādi piever!... Jārauga kur drošā vietā nogrūst tos zelta matus!

Pēteris. Vai tev prāts sāk dzist! Kamēr zelta mati pauros, tikmēr mums smadzenes strādā! Izņemsim – uz reizi muļķāki kļūsim!

Juris. Tev taisnība, mazais...

KLAUVĒJIENS ATKĀRTOJAS.

Andris. Nevar būt, ka tāds tēviņš tik bikli klauvētu...

Juris. Viss var būt... Izliekas par biklu... Lai mēs noticētu, ka tas nav viņš un ielaistu...

VĒLREIZ ATSKAN KLAUVĒJIENS.

Pēteris. Kas tur ir?

Brāļi. Klusu!!!

Mārītes balss. Tā esmu es – Mārīte..

Andris. Balss ir Mārītes...

Pēteris. Kāpēc tu neesi skolā, Mārīt?

Juris. Ļoti viltīgs jautājums! Uzreiz var just, ka tev zelta matiņš paurī!

Mārītes balss. Mani... izdzina... Un vēl vieninieku ielika...

Juris. Ko? Tev stabs?

Mārītes balss. Jā... tā saucamais... stabs... Būtu kaut divnieks bijis... Man tagad bail iet mājās pie mammas... Lūdzu, ielaidiet mani!...

Juris. Ko darām?

Andris. Laižam iekšā! Mēs taču neizglābām meiteni no Nelabā nagiem tāpēc, lai tagad nabadzīte ietu bojā no miesīgas mātes rokas!

Juris. Jā, visas pazīmes liecina, ka tā patiešām ir Mārīte...

Pēteris. Laižam tik iekšā! Mums taču visiem zelta mati! Gan kaut ko izdomāsim, ja tā nav Mārīte!

Andris. Lūdzu, Mārīt! Nāc iekšā!

Mārīte (ienāk). Paldies...

Brāļi. Paldies Dievam...

Mārīte. Par ko? Par to, ka es stabu dabūju?

Juris. Vai tev labāk patiktu elles katlā cepināties?

Mārīte. Nē... uz elles katlu gan vairs ne... Bet ko lai es tagad daru? Es vairs neko nezinu un neko nesaprotu! Galva tukša kā izslaucīta!

Andris. Atvaino, Mārīt – mēs ar brāļiem tūlīt apspriedīsim šo jautājumu. (Kopā ar brāļiem pāiet sānis.)

Juris. Kas tev?

Andris. Kā būtu, ja mēs tos zelta matus lietotu pārmaiņus – kopā ar Mārīti? Tad arī viņai būtu iespēja labi mācīties.

Pēteris. Un tad viņa atkal būtu teicamniece un atkal celtu degunu gaisā? Paldies par tādu kompotu!

Juris. Mazajam taisnība. Tagad viņa pēc cilvēka izskatās, bet skaidrs, ka tā teicamnieces slava viņu atkal samaitātu. Mēs taču nedrīkstam tišuprāt meiteni maitāt!

Andris. Jā, taisnība gan. Vai zini, Mārīt, ko mēs izdomājam?

Mārīte. Nu?

Andris. Meitenei jau nemaz nav jābūt gudrai.

Mārīte. Jā? Un kurš tad mani, tādu muļķi, pēc tam precēs?

Brāļi. Es!

Mārīte. Visi trīs?

Juris. Nē taču! Tas, kuru tu izvēlēties!

Mārīte. Kā – un es vēl varēšu izvēlēties?

Pēteris. Protams, bet tikai tad, ja tu slikti mācīsies!

Juris. Meitenei, galvenais, ir jābūt skaistai!

Andris. Un jāprot labi gatavot ēst!

Pēteris. Un tad viņa pat pašu Nelabo sev par sievu var dabūt!

UZRODAS NELABAIS.

Nelabais. Saucāt?

Brāļi. Nē!

Mārīte. Lai Dies pasarg!

NELABAIS PAZŪD.

Visi (atviegloti). Fū!...